

UZMAN ÖĞRETMENLİK DERS NOTLARI VE ÖRNEK SORULARI

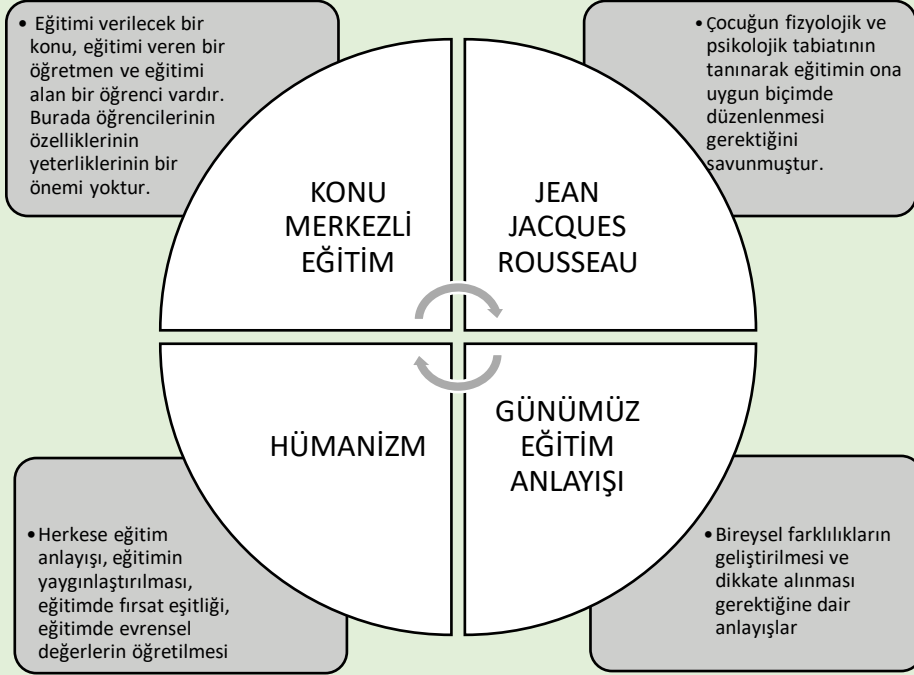
BÖLÜM 3: ÖZEL EĞİTİM VE REHBERLİK

HAZIRLAYAN: SULTAN DURUDUYGU
Fen Bilimleri Öğretmeni

REHBERLİK

EĞİTİM ANLAYIŞLARI

OKUL ÖRGÜTÜ

ÖĞRETİM

Akademik öğrenme ile ilgili tüm bilgi ve becerilerin kazandırılması bu alan içerisinde.

YÖNETİM

Bir araya gelen kişilerin yönlendirilmeleri, işbirliği sağlanması, kaynakların akıllı kullanımını sağlama

ÖĞRENCİ KİŞİLİK HİZMETLERİ

Öğrencilerin kişilik gelişim ihtiyaçlarını karşılamaya dönük tüm yardım hizmetleridir.

SOSYAL YARDIM

SAĞLIK

ÖZEL EĞİTİM VE YETİŞTİRME HİZMETİ

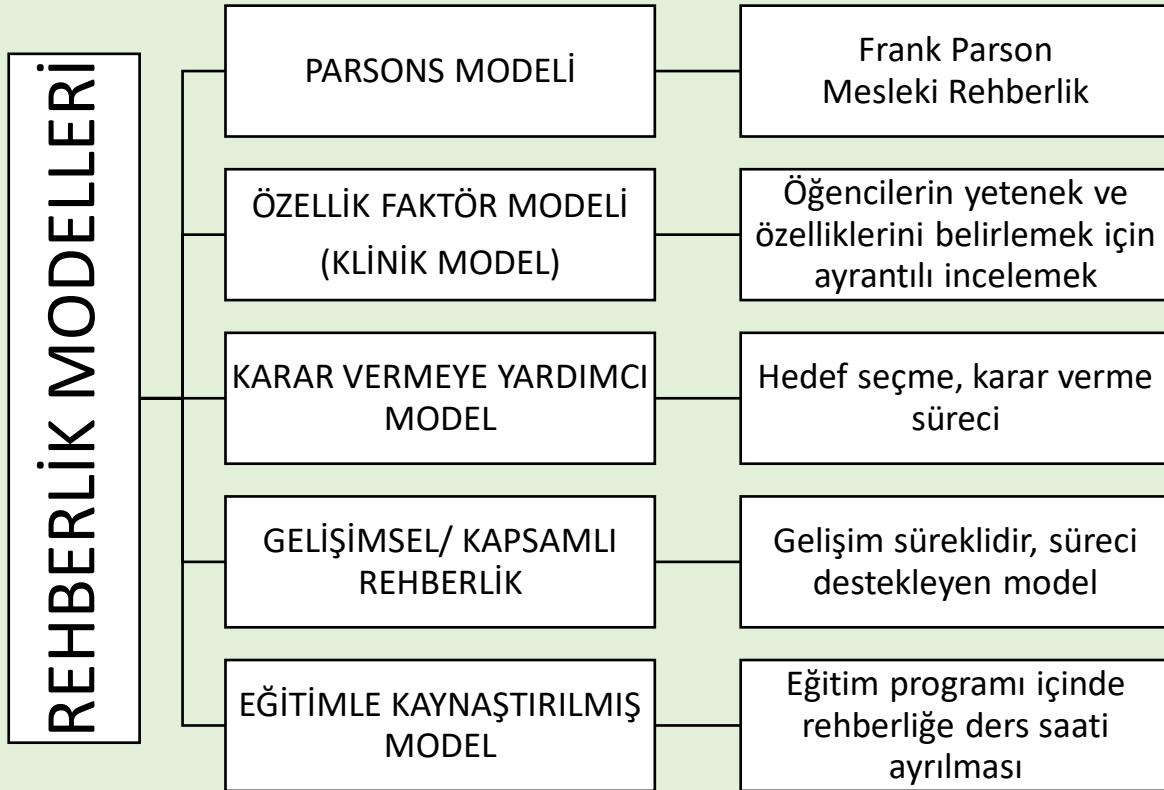
SOSYAL-KÜLTÜREL HİZMETLER

REHBERLİK VE PSİKOLOJİK DANIŞMA HİZMETLERİ

Rehberliğin ortaya çıkmasını gerektiren koşullar;

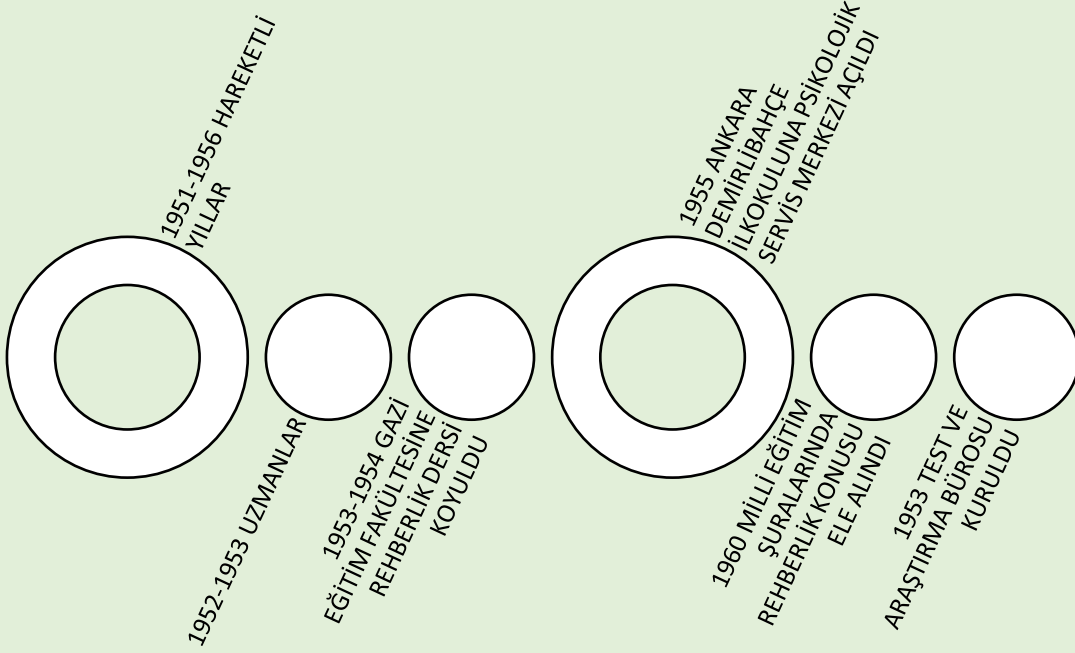
1. Meslek seçiminin zorlaşması
2. Bireysel farkların eğitimde dikkate alınma zorunluluğu
3. İlerlemeci eğitim anlayışının benimsenmesi
4. Demokratik toplumlarda bireylere tanınan seçme özgürlüğü
5. Demokratik yaşamın karar verme gücüne sahip bireyler gerektirmesi
6. Eğitimde bireyin duygusal yönlerine verilen önemin giderek artması
7. Psikometride gelişmeler
8. Akıl sağlığına verilen önemin artması

Bir meslek olarak okul danışmanlığı, ilk olarak 1800'lerin sonlarında Sanayi Devrimi ile birlikte ortaya çıkan mesleki rehberlik hareketi olarak başlamıştır. 1907'de ABD'de Boston'da kurulan Meslek Bürosunun amacı iş arayan gençlere *meslekî yardım verebilmek* ve öğretmenleri meslekî rehberlik alanında yetiştirmektir. Detroit okullarında Jesse Davis tarafından gerçekleştirilmiştir ve Davis okul rehberlik programı geliştirmiş ve uygulamıştır. Bu çalışma *eğitsel rehberlik* kapsamında değerlendirilebilecek çalışmalar arasındadır. Daha sonra rehberlik anlamında başka Rehberlik Yaklaşımı ve Modelleri ortaya çıkmış ve yaygınlaşmıştır.

TÜRKİYEDE REHBERLİĞİN GELİŞİMİ

REHBERLİK: Bireyin kendini anlaması, problemlerini çözmesi, gerçekçi kararlar alması, kapasitelerini geliştirmesi, çevresine dengeli ve sağlıklı bir uyum yapması ve böylece kendini gerçekleştirmesi için uzman kişilerce bireye yapılan psikolojik yardımlardır.

- Rehberlik bir süreçtir.
- Rehberlik bireye yardım etme işidir.
- Rehberlik yardımı bireye dönüktür.
- Rehberlik bilimsel ve profesyonel bir yardımdır.
- Rehberliğin esası bireyin kendini gerçekleştirmesine yardım etmektir.

Rehberliğin ilkeleri;

1. Rehberliğin temelinde insan hak ve sorumlulukları ile yakından ilgili demokratik ve insancıl bir anlayış vardır.
2. Rehberlik uygulamalarında öğrenci ile yakından ilgili olan herkesin anlayış ve iş birliği içinde çalışması gerekir.
3. Rehberlik anlayışı, her türlü çalışması ile öğrenciyi merkeze alan bir eğitim anlayışını öngörür.
4. Rehberlik yardımının esası, öğrencilerin kendi kişiliklerini daha iyi anlamalarını, problemlerine çözüm yolları bulmada onların kendi kendilerine yeter bir duruma gelmelerini sağlamaktır.

5. Rehberlik bedensel, zihinsel, sosyal ve duygusal olan bütün kapasitelerini kendi ilgi ve yetenekleri doğrultusunda en uygun bir düzeyde geliştirmesi için öğrencilere yardım etmelidir.
6. Öğrencilere rehberlik yardımı verirken onları türlü yönleri ile tanımak gerekir.
7. Rehberlik uygulamaları her okulun amaç ve ihtiyaçlarına uygun olan alanlarda yoğunlaştırılmalıdır.
8. Rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinde gizlilik esastır: Rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinin verilmesi sırasında danışmanın mahremiyetine saygı duyulmalı, onun sırlarını saklamaya özen gösterilmelidir.
9. Rehberlik hizmetleri planlı, programlı, örgütlenmiş bir biçimde ve profesyonel bir düzeyde sunulmalıdır.

REHBERLİK HİZMETLERİ

PSİKOLOJİK DANIŞMA	ORYANTASYON	BİREYİ TANIMA
BİLGİ TOPLAMA VE YAYMA	YÖNELTME VE YERLEŞTİRME	İZLEME
MÜŞAVİRLİK	ARAŞTIRMA VE DEĞERLENDİRME	ÇEVRE VE VELİ İLE İLİŞKİLER

OKULLARDA PSİKOLOJİK DANIŞMA VE REHBERLİK HİZMETLERİ

HİZMETLER MODELİ

Oryantasyon, bireyi tanıma, bilgi verme, psikolojik danışma, yerleştirme ve izleme biçiminde altı kategoride ele alınmıştır.

SÜREÇ MODELİ

Psikolojik danışma hizmetinin klinik ve terapötik yönü vurgulanmıştır.

GÖREVLER MODELİ

Psikolojik danışmanların görevleri basitçe listelenmiştir.

KAPSAMLI PDR PROGRAMLARI MODELİ

Temelini gelişimsel rehberlik yaklaşımından almıştır.
Bireysel planlama
Müdahale hizmetleri
Sistem desteği
Rehberlik müfredatı

REHBERLİK HİZMETLERİ YÜRÜTME KOMİSYONU (RHYK)

- Müdür (veya görevlendireceği yardımcısı)	- Psikolojik danışman,	- Her sınıf düzeyinden birer sınıf rehber öğretmeni	- Ödül ve disiplin kurulu temsilcisi,	- Okul aile birliği başkanı ve öğrenci temsilcisi,
--	------------------------	---	---------------------------------------	--

OKUL PSİKOSOSYAL DESTEK EKİPLERİ:

- Okul müdürü veya okul müdürü tarafından görevlendirilmiş bir müdür yardımcısı başkanlığında,
- Varsa rehber öğretmenler/psikolojik danışmanlar ve
- Rehberlik hizmetleri yürütme komisyonu üyesi her sınıf düzeyinden en az bir sınıf rehber öğretmeninden oluşur.

*****BİLDİRİM YÜKÜMLÜLÜĞÜ:** Tehdit, şantaj, cinsel içerikli bir istismar, suça veya uyuşturucu kullanımına teşvik durumu varsa tüm okul personelinin bildirim yükümlülüğü bulunmaktadır.

İhmal ve istismar vakası şüphesinde başvurulacak yerler;

- İl/İlçe Emniyet Müdürlüğü Çocuk Büro Amirliği
- Emniyet Genel Müdürlüğü 155 İhbar Hattı
- İl/İlçe Sosyal Hizmetler Merkezi Müdürlüğü
- Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı 183 İhbar Hattı

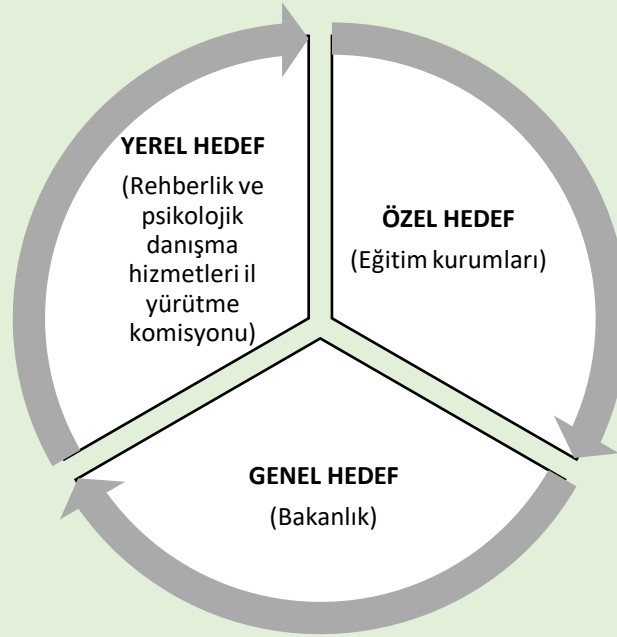
Ülkemizde okul rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri gelişimsel anlayıştan hareketle genellikle Kapsamlı PDR Programları Modeli temelinde planlanmaktadır.

Kapsamlı Rehberlik ve Psikolojik Danışma Programının Genel Özellikleri:

- Sonuç temellidir.
- Standart temellidir.
- Veri tabanlıdır.
- Gelişimseldir ve kapsamlıdır.
- Takım çalışması gerektirir.

Okul Rehberlik ve Danışma Hizmetleri Programı Hazırlanma Süreci

Program 3 hedef doğrultusunda hazırlanır.

REHBERLİK VE PSİKOLOJİK DANIŞMA HİZMETİ YÜRÜTME KOMİSYONU

ÜYELER: Eğitim kurumu müdürü başkanlığında, görevli müdür yardımcısı, rehber öğretmen, okul öncesi kurumlarında farklı yaş gruplarından sorumlu en az bir öğretmen, disiplin ve onur kurulundan en az bir temsilci, okul aile birliği temsilcisi.

Komisyon: birinci dönemin başında, ikinci dönemin başında ve yıl sonunda en az 3 kere toplanır.

GÖREVLERİ: Özel hedeflerin belirlenmesi, yürütülecek çalışmalara karar verme, sorunların çözümüne yönelik öneride bulunma, iş birliği sağlanması, öğrenci gelişimleri için görüş bildirme, psiko-sosyal destek hizmetleri

*****E-REHBERLİK SİSTEMİ:** Bu sistem MEBBİS'in bir uzantısı olarak kullanılmaktadır. Bütün tanıma amaçlı pek çok bilginin edinilebileceği bir sistemdir. RAM'a öğrenci yönlendirirken bu sistemde var olan formlar doldurularak işlemler bu sistem üzerinden takip edilebilmektedir.

Yaşıtlarından anlamlı derecede farklılık gösteren öğrenciler belli bir süre gözlem yapıldıktan ve gerekli tedbirler alınmasına rağmen bir ilerleme gösteremediği durumlarda, veli de durumla ilgili bilgilendirilerek Rehberlik Araştırma Merkezlerine yönlendirme işlemleri yapılır.

- Rehberlik Araştırma Merkezine İlk kez ve Kademe Geçişinde Öğrenci Yönlendirme
- Rapor Yenilemek İçin RAM'a Yönlendirme
- Tıbbi Tanı Gerektiren Durumlar ve Yönlendirme Süreci

Yönlendirme işlemleri için sınıf/şube rehber öğretmeni kendi MEBBİS sisteminden giriş yapar. E-Rehberlik modülünden Öğrenci Yönlendirme İşlemleri sekmesine tıklayarak Eğitsel Değerlendirme/İstek Formu seçeneklerinden ilgili olanı seçer. Açılan ekranda öğrenci ile ilgili kimlik bilgilerini girer ve "Öğrenci Ara" butonuna tıklar. İlk kez ve kademe geçişlerinde Eğitsel Değerlendirme Formu (İlk inceleme), rapor yenilemek için Eğitsel Değerlendirme Formu (Yeniden inceleme) ve Tıbbi Tanı Gerektiren Durumlar ve Yönlendirme Süreci için Psikolojik Destek Yönlendirme Formu kullanılır. Doldurulan formlar varsa okul psikolojik danışmanı/rehber öğretmeni tarafından da görüş kısmı doldurularak okul müdürü onayına sunulur. Okul müdürünün e-rehberlik modülünden onayı sonucunda Rehberlik Araştırma Merkezi formları görüntüleyebilir.

REHBERLİK VE PSİKOLOJİK DANIŞMA HİZMETLERİ İL YÜRÜTME KOMİSYONU

ÜYELER: İl milli eğitim müdürü başkanlığında, özel eğitim ve rehberlik hizmetlerinden sorumlu il ve ilçe şube müdürleri, RAM müdürleri, örgün eğitim kurumlarından en az bir müdür ve birer rehber öğretmen, rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri bölüm başkanları

Komisyon: Eylül ve Haziran ayında olmak üzere en az 2 kere toplanır.

GÖREVLERİ: İlgili eğitim öğretim yılına ait verileri inceler. yerel hedeflerin Eylül ayının ilk haftası e-Rehberlik sistemine işlenmesini sağlar. etkinlikleri planlar. ilin ihtiyacına yönelik hizmetleri belirler.

SINIF REHBERLİK PROGRAMI (SRP)

Öğrencilerin sosyal duygusal, akademik ve kariyer gelişim alanlarına yönelik olarak belirlenmiş kazanımların sınıflarda grup etkinlikleri yolu ile öğrencilere sistemli bir şekilde sunulmasını amaçlayan programdır.

SRP Amacı

Öğrenme yaşantıları yoluyla kendini tanıyabilen, kendinin ve başkalarının duygularını bilen ve ifade edebilen, kişiler arası becerileri ve karakter güçleri gelişmiş, içinde bulunduğu çevre ve topluma uyum sağlayabilen, problem çözme ve karar verme becerilerine sahip, kendine uygun ders, dal/alan ve meslek seçebilen, akademik ve kariyer planlaması yapabilen, sosyal, duygusal yönden gelişmiş, yaşam boyu öğrenmeyi alışkanlık haline getiren, çalışarak üretmenin önemini benimseyen ve iyi oluş düzeyleri yüksek bireyler yetiştirmeyi amaçlamaktadır.

Sınıf Rehberlik Programı'nın Uygulanmasına İlişkin İlkeler ;

1. Programın uygulanmasında bilimsellik esastır.
2. Bu program bireysel farklılıkları temel alır.
3. Program büyük ölçüde sınıf rehber öğretmenlerinin katılımıyla uygulanmakla birlikte bazı kazanımlar okul rehberlik öğretmenlerinin eş güdümüyle yürütülür.
4. Program öğrenci, öğretmen, yönetici ve velilerin iş birliği ile yürütülür.
5. Program öğrenci merkezli anlayışa sahiptir.
6. Program uygulanırken kazanımlar haftalara dağıtılmış olsa da uygulayıcılar ihtiyaç duydukları takdirde kazanımların sırasını öğrenci, okul ve bölge özelliklerini dikkate alarak değiştirebilirler.

BİREYİ TANIMA

Öğretmenin öğrenciyi tanıma nedenleri;

- Uygun yöntem teknik ve ölçme değerlendirme tekniği belirlemek,
- Gizil güçleri üst düzeye çıkarmak,
- Sağlıklı kişilik gelişimine yardımcı olmak,
- Gerçekçi benlik algısı geliştirmek,
- Uygun mesleğe yönlendirmek,
- Sınıf içi ilişkileri düzenlemek

BİREYİN
TANINMASI
İÇİN
GEREKİLİ
ÖZELLİKLER

YETENEKLER

KİŞİLİK

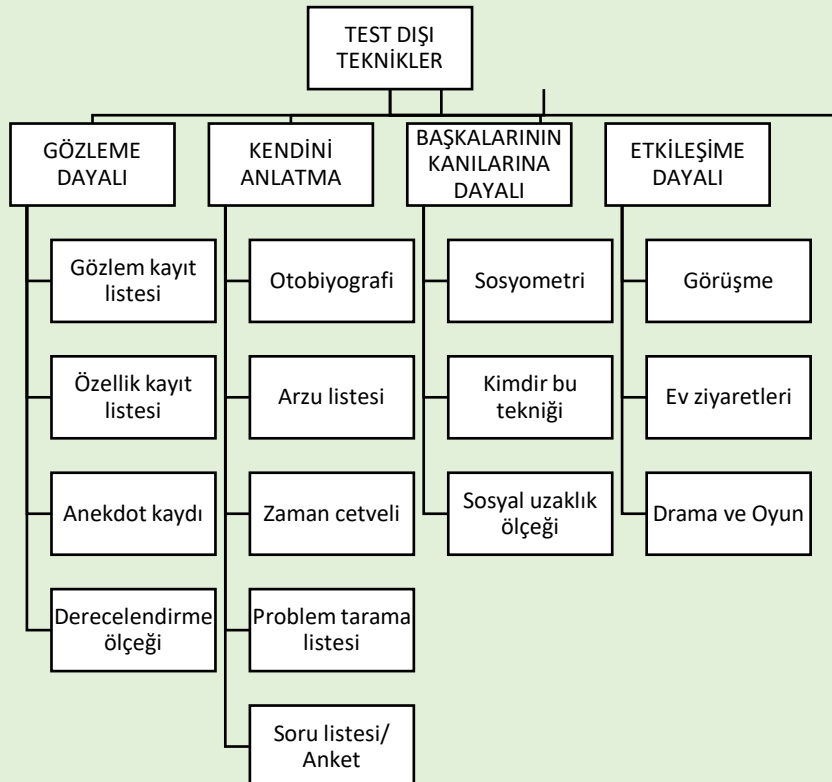
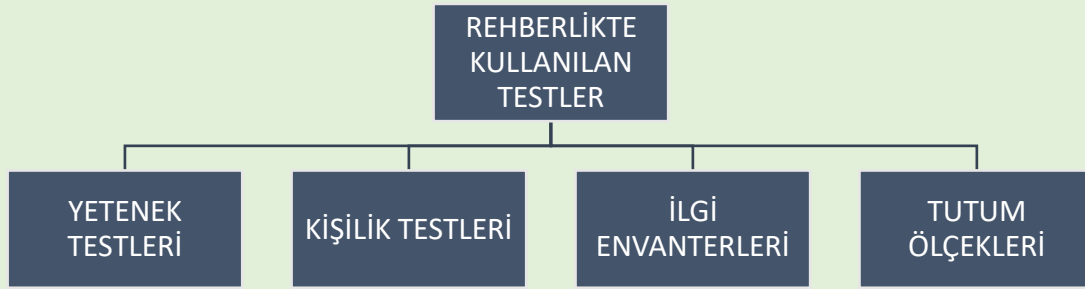
AKADEMİK BAŞARI

BENLİK TASARIMI VE
DEĞERLER

ÇEVRE İLE İLGİLİ BİLGİLER

İLGİLER

TEMEL BİLİM, SOSYAL BİLİM, CANLI VARLIK, MEKANİK,
İKNA, TİCARET, İŞ AYRINTILARI, EDEBİYAT, GÜZEL
SANATLAR, MÜZİK, SOSYAL YARDIM

REHBERLİĞİN TEMEL İLKELERİ

- ❖ Yetkinlik
- ❖ Dürüstlük
- ❖ Duyarlılık ve hoşgörü
- ❖ Toplumsal sorumluluk
- ❖ Mesleki ve bilimsel sorumluluk
- ❖ Etik kurallar
- ❖ Yetkinlik sınırları
- ❖ Sürekli gelişim
- ❖ Başkalarına zarar vermeme
- ❖ Gizil bilgilerin muhafaza edilmesi
- ❖ Profesyonel kimlik
- ❖ Rehberlikte etik ve bilgilerin saklanması

REHBERLİK DEĞERLENDİRME SORULARI

1. Mehmet lise son sınıf öğrencisidir. Ailesi çocukluğundan buyana onun doktor olmasını istemektedir. Mehmet de, öğretmenleri ileride ne olmak istediğini sorduklarında “doktor” yanıtını vermektedir. Okul rehber öğretmeni (psikolojik danışman) Mehmet’le konuşurken; “İlgi ve yetenek testlerinden aldığı puanlar, öğretmenlik mesleğinin sana daha uygun olduğunu gösteriyor.” demiş ve Mehmet’in ne düşündüğünü sormuştur. Mehmet “Öğretmenim ben doktor olacağım, aileme söz verdim.” diyerek yanıtlamıştır.

Bu durumda Mehmet’e ve ailesine yardım ederken, okul rehber öğretmenin ne tür rehberlik hizmeti vermesi uygundur?

<u>Mehmet’e</u>	<u>Ailesine</u>
A) Yöneltilme - yerleştirme	İzleme
B) Mesleki rehberlik	Grup rehberliği
C) Oryantasyon	Çevre ve velilerle ilişkiler
D) Psikolojik danışma	Müşavirlik (konsültasyon)
E) Öğrenciyi tanıma	Bilgi toplama ve yayma

2. Aşağıdakilerden hangisi psikolojik danışma ve rehberliğin ilkelerinden değildir?

- A) Birey, seçme özgürlüğüne sahiptir.
- B) Dini, dili ve cinsiyeti ne olursa olsun her insan saygıya değerdir.
- C) Rehberlik faaliyetlerinde gönüllülük esastır.
- D) Rehberlik faaliyetleri takım çalışmasını gerektirir
- E) Rehberlik faaliyetleri bütün okullarda aynı şekilde yürütülür.

3. Okul rehberlik hizmetleri yürütme komisyonuna aşağıdakilerden hangisi başkanlık eder?

- A)Okul müdürü
- B)Okul müdür yardımcısı
- C)Okul rehber öğretmeni
- D)Rehberlik araştırma merkezi müdürü
- E)Okul müdür başyardımcısı

4. Aşağıdakilerden hangisi çağdaş eğitim anlayışında olup, geleneksel eğitim anlayışında olmayan boyuttur?

A)Öğretim	B)Öğrenci kişilik hizmetleri
C)Yönetim	D)Bilgi aktarma
E)Öğretmen	

5. Bir öğretmenin, sınıfta sürekli olarak mutsuz ve üzgün olan öğrencisine yardım etmek için aşağıdakilerden hangisini yapması en uygundur?
- A) Ana babası ile görüşmek
B) Okul müdürüne yönlendirmek
C) Rehberlik araştırma merkezine yönlendirmek
D) Okul rehberlik öğretmene yönlendirmek
E) Sınıf rehber öğretmeninden onun hakkında bilgi almak
6. Öğrencilerin sokak çocuklarına ilişkin duygu, düşünce ve davranış eğilimlerini araştıran bir sınıf rehber öğretmeni, aşağıdaki bireyi tanıma tekniklerinden hangisini kullanmalıdır?
- A) Tutum ölçeği
B) Görüşme
C) Gözlem
D) İlgili envanteri
E) Anket
7. Bir sınıf öğretmeni okula yeni gelen lise birinci sınıf öğrencilerinin geçmiş eğitim yaşantılarını, aile ilişkilerini ve yaşadıkları önemli olayları öğrencilerin kendi yazılı ifadeleri yoluyla öğrenmek istemektedir. Bu sınıf öğretmenin hangi rehberlik tekniğini kullanması uygun olur?
- A) Anket
B) Kime göre ben neyim?
C) Otobiyografi
D) Anekdote (olay kaydı)
E) Sosyometri
8. Yeteneklerinin altında ve üstünde başarı gösteren öğrencileri belirlemek aşağıdaki rehberlik servislerinden hangisinin görevidir?
- A) Mesleki rehberlik
B) Eğitsel rehberlik
C) Grup rehberliği
D) Kişisel rehberlik
E) Psikolojik rehberlik

ÖZEL EĞİTİM

Özel eğitim ihtiyacı olan birey, “Bireysel ve gelişim özellikleri ile eğitim yeterlilikleri açısından akranlarından anlamlı düzeyde farklılık gösteren birey” şeklinde tanımlanmaktadır. Özel eğitim ise bu bireylerin eğitsel ve sosyal gereksinimlerini karşılamak amacıyla geliştirilmiş bireyselleştirilmiş eğitim programları aracılığıyla özel olarak yetiştirilmiş personel tarafından uygun eğitim ortamlarında sürdürülen eğitim olarak tanımlanmaktadır.

Zedelenme, bireyin sahip olduğu organlarının yapısında ve işleyişinde çeşitli nedenlere bağlı olarak bozulmalar olması durumu olarak tanımlanmaktadır.

Yetersizlik, bireyin yaşadığı zedelenme sonucunda sahip olduğu organının işlevini yerine getirememesidir.

Engel, bir yetersizlik sonucunda bireyin toplumsal yaşamda akranlarının gerçekleştirebildiği rolleri gerçekleştirememesi durumu olarak tanımlanmaktadır.

ZİHİNSEL YETERSİZLİĞİ OLAN ÖĞRENCİLER

Zihinsel yetersizlik, 22 yaşından önce ortaya çıkan, hem öğrenme, akıl yürütme, problem çözme gibi zihinsel işlevlerde hem de bireylerin günlük yaşamlarında gerçekleştirdikleri kavramsal, sosyal ve pratik becerilerin toplamı olan uyumsal davranışlarda önemli sınırlılık durumudur.

- ❖ Zeka düzeyi puanları 70 ve altındadır.
- ❖ Dikkat süreleri çok kısadır.
- ❖ Yeni bilgileri kısa süreli ve uzun süreli belleğe depolamada problem yaşarlar.
- ❖ Birçok akademik alanda normal gelişim gösteren akranlarına göre geridir.
- ❖ Akranlarına göre daha yavaş öğrenmekle birlikte soyut kavramları öğrenmede zorluk yaşarlar.
- ❖ Yeni öğrenmelere karşı motivasyonları düşüktür.
- ❖ Dilin anlama ve ifade etme boyutunda sorun yaşarlar.
- ❖ Sosyal becerilerde yetersizlik ve sosyal kabulde problem yaşayabilirler.

OTİZM SPEKTRUM BOZUKLUĞU OLAN ÖĞRENCİLER

Nörogelişimsel bir bozukluk olup yaşamın erken dönemlerinde sosyal iletişim ile etkileşimde güçlük yaşama ve sınırlı yineleyici davranışlar sergileme gibi belirtilerle ortaya çıkan bir durumdur.

- ❖ Bir sosyal iletişim bozukluğudur.
- ❖ İsimlerine tepki vermeyebilir, insanlara karşı ilgisiz görünebilir.
- ❖ Beden dili kullanma konusunda sorun yaşayabilir.
- ❖ Zihin teorisinde sınırlılıklara sahiptir.
- ❖ Oyun becerileri sınırlıdır.
- ❖ Alıcı dil boyutunda güçlük yaşayabilirler.
- ❖ Sosyal dili anlamada zorlanırlar.
- ❖ Rutinlere aşırı bağlı olurlar.
- ❖ Bazı uyarılara aşırı duyarlı olabilirler.

ÖĞRENME GÜÇLÜĞÜ OLAN ÖĞRENCİLER

Normal zekâya sahip olmalarına karşın beynin atipik işleyişinden kaynaklı olarak bilgiyi işleme ve edinme biçimi bakımından akranlarından farklı özellikler gösterirler. Öğrenme güçlüğü olan öğrenciler okuma, okuduğunu anlama, yazılı ifade ve matematiksel akıl yürütme ile hesaplama alanlarında yaşanan güçlüklerle ön planla çıkmaktadır.

- ❖ Yapabilecekleri ve yapabildikleri arasındaki fark fazladır.
- ❖ Performanstaki değişkenlik fazladır.
- ❖ Disleksi olan öğrenciler okumada problem yaşar.
- ❖ İmla ve dil bilgisi kurallarında zorluk yaşar.
- ❖ Matematiksel hesaplamalarda zorlanabilirler.
- ❖ Güdülenme problemleri vardır, öğrenilmiş çaresizlik yaşarlar.
- ❖ Bazıları görsel ve işitsel algıda güçlük yaşayabilir.

*** *Okuma bozukluğu=Disleksi*

Yazılı anlatım bozukluğu=Disgrafi

Matematik bozukluğu=Diskalkuli

DİL VE KONUŞMA BOZUKLUĞU OLAN ÖĞRENCİLER

Dil ve konuşma bozukluğu olan öğrenciler, dilin biçim, içerik ve kullanım bileşenlerinin bütünleştirilmesi sırasında bu bileşenlerin en az birinde ortaya çıkan sorunlar nedeniyle öğrenciler dil ve konuşma bozukluğu tanısı alabilirler.

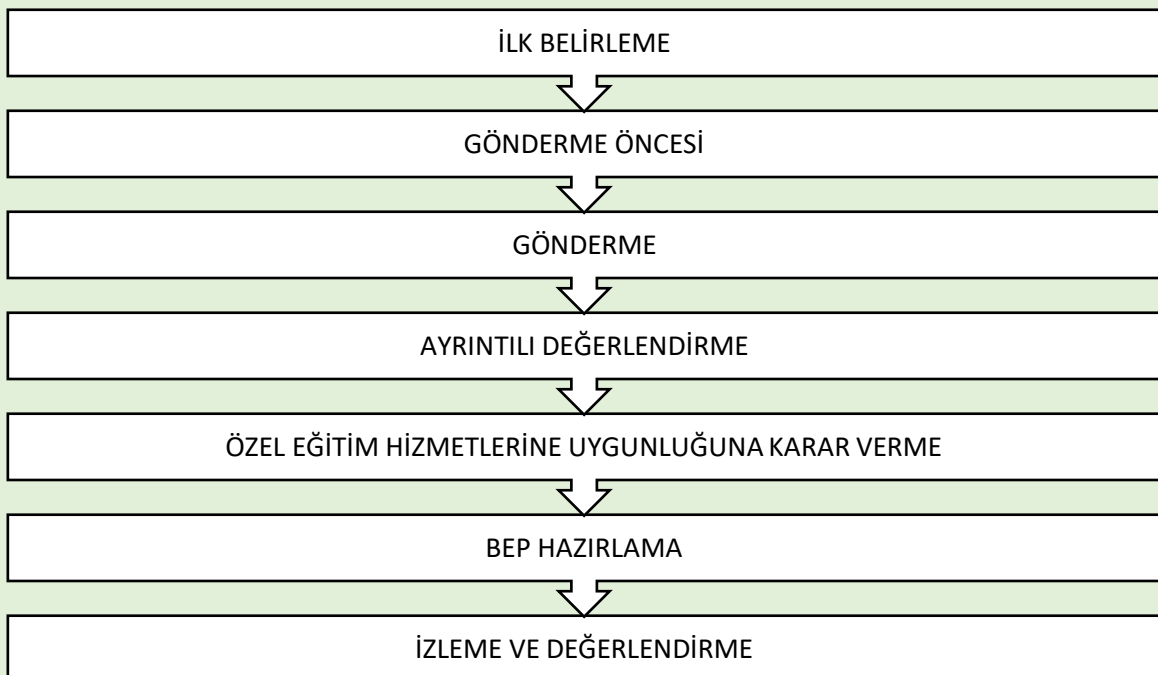
İŞİTME YETERSİZLİĞİ OLAN ÖĞRENCİLER

İşitme duyarlılığının kısmi ya da tamamen yitirilmesinden kaynaklı özel eğitim ve destek eğitime ihtiyaç duyan birey olarak tanımlanmaktadır. İşitme yetersizliğinin sınıflandırılmasında işitme kaybının derecesine, kaybın ortaya çıktığı yaşa ve kaybın olduğu yere göre farklı sınıflandırmalar bulunmaktadır.

GÖRME YETERSİZLİĞİ OLAN ÖĞRENCİLER

Gözün yapısında oluşan zedelenmeye bağlı olarak gözün görme işlevini gerçekleştirememesi durumuna görme yetersizliği denir. Görme yetersizliği olan öğrenciler, az gören ve kör olarak sınıflandırılabilir. Bu kavramları eğitsel açıdan ele alırsak az gören öğrenciler, yardımcı araçlar kullanarak ya da kendileri için yapılan çeşitli uyarlamalarla öğrenme süreçlerinde görme potansiyellerini kullanabilirler. Kör olan öğrenciler ise yardımcı araçlarla dahi materyalleri okuyamazken öğrenme süreçlerini ancak dinleyerek ve dokunarak sürdürebilirler.

REHBERLİK VE ARAŞTIRMA MERKEZİNE YÖNLENDİRME

Gönderme öncesi süreçte öğretmenlerin yapması gerekenler;

- Bilgi toplama
- Müdahale programı hazırlama
- Müdahale programını uygulama ve sonuçlarını değerlendirme

Müdahale programını hazırlarken öğretmenler;

- Program hedeflerinde,
- Öğretimsel süreçlerde,
- Sınıf yönetiminde,
- Sınıf ortamında uyarılama yapabilirler.

DESTEK EĞİTİM MODELLERİ

Özel eğitim ihtiyacı olan öğrenci için uygun destek eğitim modeline karar vermek, özel eğitim alanında yıllardır tartışılan bir konudur. Bu noktada karşımıza sıklıkla çıkan kavramlardan biri en az kısıtlayıcı ortamdır. En az kısıtlayıcı ortamın net bir tanımı yoktur. Her öğrenci için en az kısıtlayıcı ortam farklı bir yerleştirme seçeneği anlamına gelebilir. Ancak bu kavram genellikle öğrencinin normal gelişim gösteren arkadaşlarından, evinden, ailesinden ve toplumdan mümkün olduğunda az ayrılması anlamına gelir.

Ülkemizde özel eğitim ihtiyacı olan öğrencilerin devam edebilecekleri eğitim ortamları ya da yerleştirme seçenekleri en fazla kısıtlayıcı olandan en az kısıtlayıcı olana doğru aşağıda gibi sıralanmaktadır:

- Yatılı özel eğitim okul ve kurumları
- Gündüzlü özel eğitim okul ve kurumları
- Özel eğitim sınıfı
- Yarı zamanlı kaynaştırma/bütünleştirme
- Tam zamanlı kaynaştırma/bütünleştirme

BİREYSELLEŞTİRİLMİŞ EĞİTİM PLANI (BEP)

BEP, özel eğitim ihtiyacı olan bireylerin takip ettikleri eğitim programı temel alınarak öğrencinin gelişim özellikleri, eğitsel gereksinimleri ve performans düzeyleri doğrultusunda hedeflenen amaçlara ulaşmaya yönelik hazırlanan ve bu bireylere verilecek destek eğitim hizmetlerini de içeren bireye özgü program olarak tanımlanmaktadır.

Bireyselleştirilmiş eğitim programının içeriğinde yer alması gereken bazı temel öğeler bulunmaktadır. Bunlar;

- Öğrencinin demografik özelliklerinin tanımı
- Öğrencinin eğitsel performans düzeyinin tanımı
- Uzun dönemli ya da yıllık hedefler
- Kısa dönemli hedefler
- Öğretim yöntemleri ve materyaller
- Amaçlara ulaşmak için gerekli olan zamanın başlama ve bitiş tarihleri
- Uygun değerlendirme yöntemleri ve ölçütleri
- Ek hizmetler

Öğretimin Bireyselleştirilmesi ve Öğretim Uygulamaları

- Tüm öğrenciler öğrenebilir ve öğretmenler öğretebilirler.
- Her öğrencinin eğitimden en yüksek düzeyde faydalanma hakkı vardır.
- Her öğrencinin gelişimi takip edilmeli ve ilerleme gösterenler ödüllendirilmelidir.
- Her öğrencinin ortak, farklı ve bireysel gereksinimleri vardır. Tüm öğrencilerin farklı, ortak ve kendine özgü ihtiyaçları vardır.

Öğretimini öğrencilere göre uyarlamak isteyen bir öğretmen aşağıda belirtilen alanlarda düzenlemeler yapabilir;

- Fiziksel düzenlemeler
- Sürece yönelik düzenlemeler
- Sınıf iklimine yönelik düzenlemeler
- Öğretimsel düzenlemeler
- İşleyişle ilgili düzenlemeler

ÖZEL YETENEK

Özel yetenekli bireyler strateji ve uygulama planında “Özel yetenekli birey zekâ, yaratıcılık, sanat, liderlik kapasitesi, motivasyon veya özel akademik alanlarda yaşıtlarına göre yüksek düzeyde performans gösteren bireydir.” şeklinde yapılmıştır.

ÖZEL YETENEK KURAMLARI	ÜÇLÜ HALKA KURAMI	<u>RENZULLİ</u> Ortalama üstü yetenek, Yaratıcılık, Motivasyon
	BEŞGEN KURAMI	<u>STERNBERG-ZHANG</u> Mükemmellik, Nadirlik, Kanıt, Üretkenlik, Değer
	BULANIK KURAM	<u>SAK</u> Yatkınlık, Uyarıcı koşul, Etkileşim
	AYRIMSAL ÜSTÜN ZEKA VE ÜSTÜN YETENEK KURAMI	<u>GAGNE</u> Öğrenme-uygulama, Katalizör, Şans boyutu

Özel yeteneklilerin özellikleri;

- Akranlarına göre erken ve ileri düzeyde dil gelişimi olması,
- Genellikle erken okuma ve okumayı kendiliğinden öğrenme,
- Asenkronize gelişim gösterme, (Zihinsel gelişim hızlı, fiziksel gelişim yeterli değil)
- Empati, sorumluluk gibi özelliklerde erken gelişim gösterme,
- Duygusal açıdan hassas olma,
- Liderlik eğilimi gösterme,
- Meraklı olma, çok soru sorma,
- Yaşından ileri düzeyde mizah yeteneği olması,
- Mantık, muhakeme gibi becerilerde erken ve hızlı gelişim gösterme,
- Mükemmeliyetçilik eğilimi gösterme,
- Sosyal, toplumsal olaylara, evrensel değerlere karşı duyarlı olma,
- Geniş hayal gücü ve yaratıcılık gösterme,
- Geniş ilgi alanına sahip olma ve bazı konulara derin ilgili olma

Savantlar, zihinsel sınırlılıklarla beraber en az bir alanda normalüstü yeteneğe sahip olan kişilerdir. **Williams sendromu** olanlar da savant kişiler gibidir ancak onların aksine oldukça sosyaldirler. Özel öğrenme güçlüğü olan özel yetenekliler de iki kere özel bireyler için örnek oluşturabilirler. **Deha çocuklar** da özel yetenekli çocuklar kategorisinde yer alıp çocuk yaşta yetişkin performansı gösteren çocuklardır.

ÖZEL YETENEKLİLERİN TANIMLANMASI

ADAY GÖSTERME

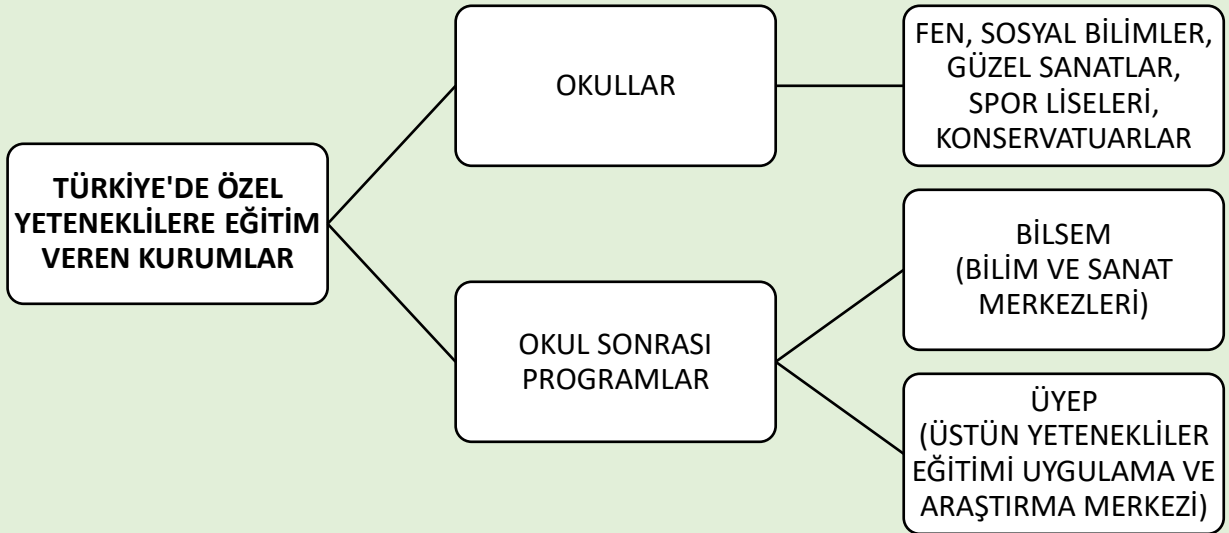
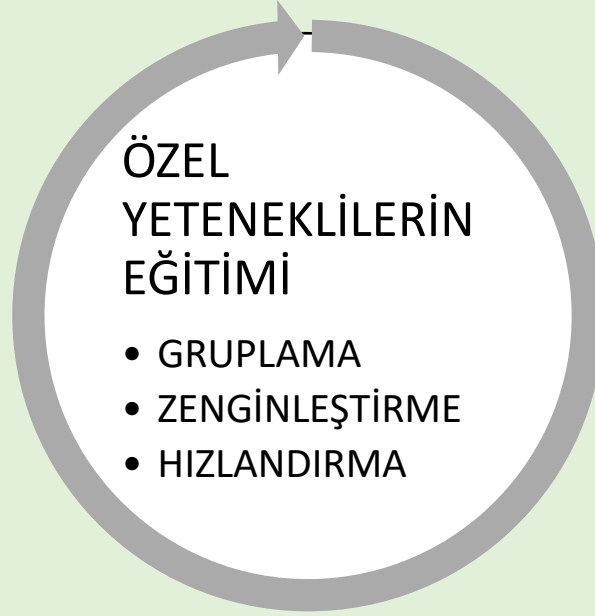
TARAMA

KARAR VERME

*** Bireysel zeka testleri:

- ASIS (Anadolu-Sak Zekâ Ölçeği),
- SB (Stanford-Binet Zekâ Testi),
- WÇZÖ (Wechsler Çocuklar İçin Zekâ Ölçeği)

ÖZEL YETENEKLİLERİN ÖĞRETMENLERİ;

- Öğrencinin görevlerini onun düzeyine ve hızına uygun vermelidir.
- Ödevlerde tekrarlara ve alıştırımlara ağırlık vermemelidir.
- Farklı öğrenme ve öğretme teknikleri, malzeme ve araç-gereç kullanmalıdır.
- Tartışma, proje ve drama çalışmalarına önem verilmelidir.
- Analiz, sentez ve değerlendirme basamaklarını içeren çalışmalar yapmalıdır.
- Grupla olduğu kadar bireysel çalışmalara da önem vermelidir.
- Öğrencileri zaman zaman liderliklerini geliştirmeye teşvik etmelidir.
- Başarılarını çocuğun kendi performansı içerisinde değerlendirmelidir.
- Öğrencinin akademik ve sosyal-duygusal gelişimiyle ilgili anne ve babalarla sürekli iş birliği içerisinde olmalıdır.
- Akademik konuların dışında sanat ve spor gibi alanlardaki bilgi ve becerilerinin de gelişmesini desteklemelidir.
- Çocuğun başarılarını mutlaka ödüllendirmelidir.

ÖZEL EĞİTİM VE REHBERLİK TARAMA SORULARI

1. **Rehberliğin kurucusu olarak bilinen ve rehberliği ilk kez tanımlayan Frank Parsons'ın tanımladığı rehberlik türü aşağıdakilerden hangisidir?**
 - A) Mesleki rehberlik
 - B) Eğitsel rehberlik
 - C) Kişisel rehberlik
 - D) Sosyal rehberlik
 - E) Bireysel rehberlik
2. **Bireyin tipik gelişim gösteren akranlarıyla olabildiğince aynı eğitim ortamına yerleştirilmesi, eğitim gereksinimlerinin genel eğitim okullarından ve çevreden kopmadan en iyi şekilde karşılanması hem yasal hem de eğitsel bir gerekliliktir. Yapılan bu açıklama ile özel eğitimin hangi ilkesine vurgu yapılmıştır?**
 - A) Bireyselleştirilmiş eğitim programının hazırlanması
 - B) Bireysel farklılığın dikkate alınması
 - C) En az kısıtlayıcı ortam ilkesi
 - D) Bireyin ilgi ve yeterliliklerinin dikkate alınması
 - E) Eğitimsel ihtiyacının dikkate alınması
3. **Aşağıdakilerden hangisi rehberlik kavramıyla bağdaşmaz?**
 - A) Rehberlik sistemli bir yardım sürecidir.
 - B) Rehberlik bireyin öznel dünyasına yöneliktir.
 - C) Rehberlik bireyin alternatifler üretmesine yardım sürecidir.
 - D) Rehberlik doğru olan bir görüşü bireye kabul ettirme söz konusudur.
 - E) Rehberlikte bireyin kendini anlaması ve değerlendirmesi yönünde yardımcı olunur.
4. **Aşağıdakilerden hangisi, bir rehberlik örgütünde bulunan başlıca servis birimlerinden değildir?**
 - A) Oryantasyon
 - B) Yöneltilme ve Yerleştirme
 - C) İzleme ve Değerlendirme
 - D) Araştırma ve Değerlendirme
 - E) Kendini Gerçekleştirme

5. Sınavlarda heyecanlandığını ve stresle başa çıkamadığı için başarısız olduğunu belirterek yardım isteyen öğrenciye hangi alanda rehberlik hizmeti verilir?

- A) Tamamlayıcı
- B) Eğitsel
- C) Kişisel-Sosyal
- D) Mesleki
- E) Geliştirici

6. Okul rehberlik hizmetlerinden birinci dereceden sorumlu olan rehberlik görevlisi kimdir?

- A) Koordinatör Rehber Öğretmen
- B) Okul Müdürü
- C) Sınıf Rehber Öğretmenleri
- D) İlçe Milli Eğitim Müdürü
- E) Psikolog

7. Bir televizyon programına katılan psikolojik danışman yapmış olduğu konuşmada “Öğretmenler çocukların fizyolojik, psikolojik, sosyal ve bilişsel gelişimlerine ilişkin bilgi sahibi olmalıdırlar. Çünkü öğrencilerinin her birinin bu alanlardaki gelişimlerini desteklemek gibi bir görevleri de bulunmaktadır. Öğretmenlerin eğitim-öğretim etkinliklerinin her alanına önem veren bir kişiliğe sahip olması, onların başarılı bireyler yetiştirmelerinin önünü açacaktır.” demiştir.

Psikolojik danışman, bu ifadeyle aşağıdaki rehberlik işlevlerinden hangisini vurgulamıştır?

A)Önleyici	B) Uyum sağlayıcı	C)Tamamlayıcı
D) Yöneltilici	E)Ayarlayıcı	

8. Ahmet ilkokula başladıktan kısa bir süre sonra okul rehberlik servisi tarafından rehberlik ve araştırma merkezine yönlendirilmiştir. Rehberlik ve araştırma merkezinde (I) Ahmet’in kendi sınıfında kaynaştırma eğitimi alması kararlaştırılmıştır. (II) Ahmet sınıf arkadaşları tarafından her zaman kabul görmüş ve oyunlara dâhil edilmiştir. (III) Öğretmeninin kendisine sağladığı destekler sayesinde bulunduğu sınıfın müfredatına yetişmeye çalışmıştır.

Verilen bu örnekte numaralandırılmış cümleler sırasıyla aşağıdaki kaynaştırma katmanlarından hangilerine örnektir?

- A) Öğretimsel - Fiziksel - Sosyal
- B) Fiziksel - Öğretimsel - Sosyal
- C) Sosyal - Fiziksel - Öğretimsel
- D) Fiziksel - Sosyal - Öğretimsel
- E) Öğretimsel - Sosyal – Fiziksel

9. Aşağıdakilerden hangisi ortaöğretim kurumlarındaki rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri yürütme komisyonunun üyeleri arasında yer almaz?

- A) Disiplin kurulu üyelerinden bir temsilci
- B) Her sınıf seviyesinden en az birer sınıf rehber öğretmeni
- C) İlçe rehberlik ve araştırma merkezinden bir temsilci
- D) Okul-aile birliğinden bir temsilci
- E) Eğitim kurumunda görevli müdür yardımcısı

10. Aşağıdakilerden hangisi ilkökul düzeyindeki öğrencilere mesleki rehberlik hizmetleri sunulurken dikkat edilmesi gereken temel ilkelerden değildir?

- A) Mesleki gelişimin bir süreç içerisinde gerçekleştiğini benimseyerek çocuğun içinde bulunduğu mesleki gelişim görevlerini desteklemek
- B) Öğretim hedefleri uygulamalarında mesleki rehberlik hedeflerini de dikkate almak
- C) Çocukların, bütün mesleklerin gerekli ve önemli olduğunu kavramalarına çalışmak
- D) Çocuklara, yeterince çaba gösteren herkesin her mesleği başarıyla yapabileceği anlayışını öğretmek
- E) Meslekleri, kadın-erkek meslekleri şeklinde gruplamalarına engel olmak

11. Aşağıdakilerden hangisi, gelişimsel rehberlik anlayışına uygun rehberlik programı hazırlarken göz önünde bulundurulacak kurallar arasında değildir?

- A) Öğrencilerin gelişim görevlerine uygun yeterliklerinin belirlenmesi
- B) Öğrencilere kazandırılması istenen davranışların gözlemlenebilir şekilde tanımlanması
- C) Rehberlik hizmetine ihtiyacı olmayan öğrencilerin program dışında tutulması
- D) Kazandırılması istenen davranışlara uygun etkinliklerin planlanması
- E) Uygulanacak etkinliklerin öğretim programlarıyla kaynaştırılması

12. İlkokula yeni başlayan Can, iki gün okula gittikten sonra ağlayarak annesine artık okula gitmek istemediğini söyler. Annesi, Can'ın okula neden gitmek istemediğini anlamaya çalışır. Sonunda Can'ın okulda tuvalet ihtiyacını nasıl karşılayacağını bilmediğini, iki gündür bu yüzden okulda çok zorlandığını öğrenir.

Buna göre Can'ın okula gitmekte zorlanması aşağıdaki rehberlik hizmetlerinden hangisinin eksikliğinden kaynaklanmaktadır?

- A) İzleme ve değerlendirme
- B) Bireyi tanıma
- C) Bilgi toplama ve yayma
- D) Müşavirlik
- E) Oryantasyon

13. Öğrencilere; çeşitli bireyi tanıma teknikleri uygulayan fakat bunların değerlendirme sonuçlarına göre herhangi bir çalışma yapmayan okul psikolojik danışmanı, aşağıdaki bireyi tanıma ilkelerinden hangisine aykırı davranmıştır?

- A) Bireyi tanıma hizmetleri takım hâlinde çalışmayı gerektirir.
- B) Bireyi tanıma hizmetleri sürekli olmalıdır.
- C) Bireyi tanımada uygulanan teknikler amaç değil, araç olmalıdır.
- D) Bireyi tanıma tekniklerinde uygulanan ölçekler geçerli ve güvenilir olmalıdır.
- E) Bireyi tanımada uygulanan teknikler bir bütün olarak değerlendirilmelidir.

14. Aşağıdakilerden hangisi eğitimde rehberlik hizmetlerinin ortaya çıkmasını etkileyen sosyolojik etkenlerden biri değildir?

- A) Mesleklerin yapısında ve iş yaşamındaki değişiklik
- B) Topluma ve kültüre karşı yabancılaşma
- C) Eğitimde bireyin bütüncül gelişiminin önemsenmesi
- D) Toplumlar arası kültürel alışverişin hızlanması
- E) Kuşaklar arası çatışmalar

15. Lise öğrencisi Nur duygularını ifade etmekte ve karar vermekte zorlanmaktadır.

Ayrıca kişiler arası ilişkilerinde kendine güven duymamaktadır.

Buna göre Nur'a sunulması gereken rehberlik hizmeti aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Kişisel
- B) Eğitsel
- C) Tamamlayıcı
- D) Ayarlayıcı
- E) Mesleki